

EBÛ OSMAN EL-HÎRÎ HZ. (9)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm,

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve şefîu'l-müznibîn muhammedini'l-mustafâ... Ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ila yevmi'l-cezâ...

Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

EbûAbdurrahman es-Sülemî isimli büyük bir alim ve sûfî'nin, tsavvuf büyüklerini, evliyâullahı, salihleri, ashâb-ı kirâmdan sonra yaşamış, onun devrine kadar gelmiş geçmiş mübarek şahısları anlatan *Tabakâtü's-Süfiyye* isimli çok kıymetli eserini okumaya devam ediyoruz.

Bunların okunmasına, izahına geçmeden önce Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-u pâkine bizden bir hediye-i Kur'âniye olsun acizâne, muhibbâne; sonra Peygamber Efendimiz'in âline, ashâbına, etbâına, evliyâullah, mürşidîn-i kâmilîn ve evliyâ-i mukarrabînin ruhlarına, sâdât u meşâyih turuk-u aliyyemizin ervâhına hediye olsun diye;

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu diyarları Allah rızası için cihad edip fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu diyarlarda medfun bulunan enbiyaullah, evliyaullah sahabe-i kirâm, şehidler, gaziler, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından buraya zahmet edip, gelip dolduran, şereflendiren siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün müslüman âbâ ü ümmehât, ecdâd u ceddâd, akraba u taallukât, ihvân u evlâd u zürriyyâtlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği kullarından eylesin, ömrümüzü rızasına uygun geçirmemizi nasib eylesin, imtihanı başarmamızı nasib eylesin, Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamızı nasib eylesin diye, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım:

a. Zengine İzzet, Fakire Tevâzu

Hayatını ve sözlerini okuduğumuz kimse, büyük bir tasavvuf büyüğü, Ebû Osman el-Hîrî en-Nisâburî. Kitabın yegâne baskısı olan Nureddin ibn-i Şüreybe baskısının 175. Sayfası, 26. fıkradan itibaren okumaya devam edeceğiz.

قَالَ وَقَالَ أَبُو عُمَانَ أَصْحَابَ الْأَغْنِيَاءِ بِالْتَّعَزُّزِ

وَالْفُقَرَاءِ بِالتَّذَلُّلِ فَإِنَّ التَّعَزُّزَ عَلَى

الْأَغْنِيَاءِ تَوَاضِعٌ وَالتَّذَلُّلُ لِلْفُقَرَاءِ شَرَفٌ

TS. 175/26 (Kàle ve kàle ebû usmân) “Râvi Ebû Osman’ın şöyle buyurduğunu söyledi:

(Ashàbe’l-ağniyâe bi’t-teazzüzi, ve’l-fukarâe bi’t-tezellüli; feinne’t-teazzüze ale’l ağniyâi tevâduun, ve tezellüle li’l-fukarâi şerefün)

Tavsiye buyuruyor ki bu mübarek zat, Ebû Osman el-Hîrî Hazretleri:

“–Zenginlerle arkadaşlığında izzetlene, izzetlene; fakara ile arkadaşlığında tevazu ile, tezellül ile arkadaşlık et! Çünkü zenginlerin karşısında izzetli davranmak; başı dik durmak, eğilip bükülmemek, dalkavukluk yapmamaktır. İnsan zenginin karşısında böyle duracak.- Fukaranın karşısında da tevazu ve tezellül içinde olacak. Onlara izzetli, itibarlı muamele etmek, şereftir.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle yapanlara şeref, izzet ve itibar verir. Dünyada, âhirette mevki, makam ve kıymet verir.

Peygamber SAS Efendimiz’in buna benzer bir tavsiyesi, bir işareti var:

التَّكَبُّرُ عَلَى الْمُتَكَبِّرِ صَدَقَةٌ

(Et-tekebbürü ale’l-mütekebbiri sadakatün)
“Mütekebbir insanlara, yani burnu büyük, burnu havada, kibirli, sağa sola çalım satan, herkese tepeden bakan insanlara tekebbür etmek; onun karşısında ondan daha beter öyle yapmak sadakadır.”

Neden? Kulluğunu bilsin, ukalalık, edepsizlik etmesin. Herkesten büyük Allah var. Onun verdiği malla mülkle sağa sola çalım satıp tepeden bakmayın, Allah'ın kullarını hor görmesin. Madem öyle görüyor, sen de ona diklenirsin, sen de onun karşısında izzetli itibarlı durursun. Öyle tavsiye ediyor.

Neden?

“—O kötü huyu yerin dibine batsın, öyle kibir yapamam!” diye.

Fukaranın birisi yan gelmiş yatmış. Vezirin birisi de oradan geçiyormuş, hiç aldırmamış. Böyle güneşleniyor mu ne yapıyorsa... Vezir Hazretleri sinirlenmiş veya paşa Hazretleri, kimse... İzzetli, itibarlı adam... Bakmış orada bir fukara, yan gelmiş yatıyor; yüzüne baktığı, itibar ettiği, ayağa kalktığı, selâm çaktığı yok. Yanına gitmiş, tepesine dikilmiş;

“—Sen benim kim olduğumu biliyor musun?” demiş.

“—Bilmiyorum, kimsin?” demiş.

Giyiminden kuşamından anlıyor, biliyor tabi, mütekebbir bir adam. Rütbesini anlamasa da, kibirli olduğunu anlıyor. O da ârif bir insan, yüz vermiyor, yan gelip yatıyor.

Fatih Sultan Mehmed, Akşemseddin Hazretleri'nin çadırına geldiği zaman Akşemseddin yatıyormuş döşekte, sedirde veya minderde, kalkmamış. “Havalı girdi.” diye kalkmamış. Neden? Kibirlenmesin, izzetlenmesin, tepeden bakmayın diye.

Bir terbiye metodu... Mürşidi olduğu için terbiye ediyor.

“—Sen benim kim olduğumu biliyor musun?” demiş.

“—Kimsin sen?”

“—Ben paşayım, şu mevkideyim.”

“—Sonra ne olacaksın?”

Paşaysan şimdi sonra ne olacaksın? Yani kendisinden sonra daha ilerde mevki makam var mı? Dur bakalım. Onu yoklamak için soruyor.

“—Beylerbeyi olacağım.”

“—Sonra?”

“—Sadrazam olurum.”

“—Sonra ne olabilirsin?”

Padişah olacağım da diyemez ki. Kafasını keserler yani sadrazamlıkta durması lazım. Padişah olacağım dese, “Vay sen saltanatı devirip, kendin mi padişah olmak istiyorsun?” derler. Onu diyememiş, düşünmüş, yutkunmuş, kalmış. Sadrazamlıkta durması lazım!..

“—Hiç!” demiş.

“—Sen bu kadar uğraşacaksın da, neden sonra hiç olacaksın.

Ben şimdiden hiçim!” demiş, vurmuş kafayı yine yatmış.

İnsanın kibrini, gururunu yenmesi, mevkiin, makamın, şunun bunun verdiği tekebbürden vazgeçmesi kolay değil; zor.

Hiç olmak kolay değil. Varlık içindeyken, varlıktan dolayı tekebbür etmemek çok güzel bir ahlâk. Herkes yapamıyor. Yapamadığı zaman karşısındaki ona dalkavukluk yapmayacak.

İslâm'da dalkavukluk yok. Peygamber Efendimiz diyor ki:¹

أُحْثُوا التُّرَابَ فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ

(عد. حل. عن ابن عمر؛ طب. عن المقداد؛ ت. عد. عن أبي هريرة)

RE. 18/4 (*Ühsu't-turâbe fî vücûhi'l-meddâhîn*)
“Meddahların, dalkavukluk yapan, çok metheden insanların yüzlerine toprak saçın!”
Alın toprağı, yüzüne saçın, yani üf falan yapamasın. Öyle methetmek yok.

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.94, no: 5684; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.258, no: 812; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.99; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.165, no:275; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.IV, s.186; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.106, no:355; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2297, no:3002; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.599, no:2393; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.669, no:4804; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1232, no:3742; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.124, no:339; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.48, no:2113; İbn-i Ebî Şeybe, c.V, s.297, no:26259; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.158, no: 1158; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.244, no:576; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.242, no:20926; Mikdâd ibn-i Esved RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.600, no:2394; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.III, s.345; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, no:1033, no:7960. *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.56, no: 135;

Câmiu'l-Ehâdîs, c.I, s.459, no:732.

Birisi, birisini methediyordu, Peygamber SAS Efendimiz dedi ki;

“—Mahvettin arkadaşını, kestir! Sanki kestir gibi...”

Neden? Methedile methedile insanın nefsi kabarıp, kibirlenir, huyu kötüleşir. Bu sefer, birisi ona o izzeti, itibarı göstermeyince onunla uğraşmaya, ona kızmaya başlar, şımarır. “Ben, ben, ben!” Benlik davasına düşer. Allah, benlik yapanı, mütekebbir olanı hiç sevmez. O huyun kesilmesi lazım. Kesilmesi için de, kimsenin kimseye dalkavukluk yapmaması lazım!

Eyvallah... Dalkavukluk, meddahlık, şakşakçılık vs. Bunlar doğru şeyler değil.

Bazı insanlar neden itibar görür? Zenginlikten dolayı itibar görür, Bazı insanlar neden itibar görüyor? Bazıları mevkiinden makamından dolayı itibar görür. Bunların hepsi geçici... Mevki makam dünyada kalır. ”Bir insan dünyada padişah oldu.” diye, Allah onu cennette de padişah yapacak değil. Belki, zalim olduğundan cehenneme gidecek. Padişahın kölesi cennete gidecek ama, belki padişah cehenneme gidecek.

Padişah demeyelim de hükümdar diyelim! Çünkü bizim padişahlarımız umumiyetle namazlı niyazlı kimselermiş.

O tarafta öyle dünya rütbesi geçerli değil. “Her vezir cennete gidecek, cennette vezirlik rütbesi ile dolaşacak.” diye bir şey yok. Belki fakir cennete girecek, vezir giremeyecek. Belki patron cennete giremeyecek de zavallı işçi, amele, köylü, çoban girecek.

Belli olmaz! İyî huyuna, imanına, takvâsına göre...

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

(الحجرات: ١٣)

(*Inne ekrameküm inda'llâhi etkâküm*) “Allah indinde sizin en kıymetliniz, en şerefliiniz, takvâsı en çok olanınızdır.” (Hucurat, 49/13)

Allah'tan en çok kim korkuyor, Allah en çok onu sever. Allah yanında kim en yüksek rütbede? Allah'tan takvâsı en çok olan...

Peygamber SAS Efendimiz karşıda kara renkli, sarı renkli bir bulut görünce sapsarı kesilirdi. ”Acaba kavmime azap mı edilecek?” diye.

Takvâyaya, ibadete, taate, gece uykusuz kalmaya, gündüz oruç tutmaya herkesten daha fazla rağbet ederdi. Ashabdan kimse ona yetişemiyordu. Takvâsı en çok olan Rasûlüllah Efendimiz'di. O öyle olduğu için Ebû Bekir es-Sıddîk Efendimiz de öyleydi. Ötekisi de öyleydi, berikisi de öyleydi. Gece tir tir titrerlerdi; gözyaşlarından yanakları, sakalları ıslanırdı.

Hız. Ömer RA'ın gözyaşları yüzünde iz yapmıştı. Gözyaşı iz yapar mı? Demek ki çok ağlayınca yapıyor. Pamukkale'nin sularının aktığı yerde iz yapması gibi gözyaşı da iz yapıyor. Ağlamaktan o koca babayiğit Hız. Ömer'in yüzünde gözyaşlarının izi olurdu.

Takvâsı en yüksek olan, en kıymetlidir. Parası, mevkii, tahsili olmayabilir ama takvâsı var... Takvâsı en yüksek olunca en asaletli, en kıymetli, en rütbelisi o oluyor.

Aksi durumlarda, öteki insanlara haksız yere dalkavukluk yapılıncaya, zaten adam iyi ahlaklı değil bir de dalkavukluk yapıldı mı, kötü huylarının üstüne kibir de biniyor, katmerli kötü oluyor. Elinde güç kuvvet varsa zalim oluyor. Sadece para pul varsa, acayip bir adam oluyor. Kibrinden yanına yanaşılmayan, herkese dudak büken, yan bakan bir insan oluyor. Kimseyi beğenmiyor.

“—Bu köylü, şalvarlı, oturmasını kalkmasını bilmiyor, telaffuzu şöyle!”

Ne olacak?

Bilal-i Habeşî Efendimiz, (*Hayye ale's-salâh*) diyemezmiş. *Habeşistan'dan gelme olduğu için, (Heyye ale's-salâh) dermiş. Telaffuzu Arapların keyfine uygun değilmiş. Şikâyet etmişler.*

Peygamber SAS Efendimiz:

“—Onun (*Heyye ale's-salâh*) demesi, başkalarının doğru telaffuzundan bile daha kıymetli... Çünkü o kalpten söylüyor.” demiş.

Telaffuzu bozuk olabilir; “Napıyon?” diyebilir, “Nidiyon?” diyebilir. “Biz seni aradık, bulamadık!” diyebilir. “Biz Kayseri'ye gidiyoh!” diyebilir. Olsun... Telaffuzu öyle, giyimi böyle ama kalbi temizse, Allah sever. Ötekisi lügat parçalıyor, giyimi güzel, altında arabası iyi, zengin ama huyları kötüyse, Allah onu sevmez.

Onun için Ebû Osman-ı Hîrî Hazretleri diyor ki;
“–Zenginlerle izzetli, itibarlı, dikkatli, vakarlı
ahbaplık et! Zengin diye eğilip, bükülüp
dalkavukluk yapma, onun huyunu da bozarsın.
Kendi huyun da bozuk olduğundan, Allah seni
de sevmez, onu da sevmez.”

Bir insan zengin birine sırf zenginliğinden dolayı
izzet itibar ederse, dininin üçte ikisi gider.
Yarisından çoğu gider. Neden? Zengine zengin
diye itibar ediyor.

Nasıl olacak? Dikkat edecek, bakacak; huyu iyi
mi, değil mi?

Huyu iyiye, maşallah... Değilse; uzak duracak.

Evliyâullahtan Hâtem-i Esam Hazretleri;
Medine-i Münevvere'ye varmış, bakmış ki her
tarafıta zenginlerin, paşaların, vezirlerin, o
zamanın itibarlı eşrafının köşkleri, kasırları var,
saray gibi...

Saf saf gelmiş, sormuş oralarda, demiş ki: “–
Peygamber Efendimiz'in sarayı nerede?” “–Bre
cahil!” demişler.

Cahil değil ama bir maksatla soruyor yani.
Giyiminde de kendisinin evliyâ olduğunu
gösterecek bir belirti yok. Üstünde; “Bu
evliyadır ha, dikkat edin!” diye bir yazı da
yazmıyor. Hâtem-i Esam Hazretleri bu, meşhur
evliyâullahtan...

Demiş ki:

“–Peygamber Efendimiz'in sarayını
göstersenize bana!”

“—Bre cahil!” demişler. “Peygamber Efendimiz’in sarayı marayı yoktu. Çok mütevazı bir evde yaşıyordu. Üstü hurma dalları ile örtülü, duvarları çamurla sıvanmış, basit basit hücreleri, bir arşın eninde, üç arşın boyunda odaları vardı.”

Ne demek? Somya kadar demek... Somya kadar odaları vardı.

Bir kişilik somya kadar odaları vardı

“—Efendimiz’in sarayı yoktu da, bunların bu sarayları ne o zaman?”

Nasihat etmek için öyle söylemiş. Zengini, “Zenginsin!” diye methetmemiş.

Zenginin birisi bir àrif zâtı almış; yaptırdığı sarayı gezdirmiş; ”Balkonu şöyle, bahçesi böyle, ikinci katı böyle.” vesaire, vesaire...

“—Nasıl, güzel mi?” diye sormuş.

“—Yazık etmişsin!” demiş. “Bu dünyada ev yapacağına, ahirette ev yapsaydın, yazık etmişsin! Paraları böyle keyifle harcayacağına, Allah yolunda harcasaydın.” demiş.

Onun hoşuna gidecek laf söylemiyor, dalkavukluk yapmıyor, ”Bu kadar parayı taşa, toprağa bağlayacağına Allah yoluna sarf etseydin, yanlış yapmışsın!” demiş.

Biz bu devirde bunu diyemiyoruz. Allah hepimize güzel huylar nasip etsin.

“—Zenginlerle izzetli, teazzüzlü ahbaplık et. Kendini çek, sakın ol, vakur ol! Öyle dalkavukça eğilerek ahbaplık etme ki, o da şımarmasın, sen de Allah’ın kızdığı kul olmayasın...”

“—Fakirlere de tevazu göster, tezellül et!”

Tezellül etmek ne demek? Zilletli gibi davranmak demek.

“—Zenginlere izzetle, itibarlı duruşla muamele etmek tevazuun ta kendisidir, asıl tevazu odur. Fakirlere tevazu göstermek, tezellül göstermek de şereftir.” buyurmuş.

Demek ki, garibanı hor görmeyeceğiz, kalbine bakacağız. Köylü, işçi, amele olabilir, cahil, tahsilsiz olabilir ama kalbi temizdir, saftır, Allah sever.

Zenginin birisi, garibanlardan birini hacca götürmüş. Parası yok, pulu yok, câhil, fakir... Eski kitaplar yazıyor bunu.

Medine’de arkadaşları demişler ki:

“—Allah tarafından hepimize ‘Hacı oldun, günahların affolundu.’ diye kâğıt verildi, senin kâğıdın nerede?” demişler.

“—Kimse bana öyle bir kâğıt vermedi, sizde var mı?” demiş.

“—Allah hepimize, ‘Haccın kabul oldu.’ diye kâğıt verdi, seninki nerede?” demişler.

Mübarek gece kalkmış, abdest almış, namaz kılmış. Seccadeye, secdeye kapanmış; yalvarmış, yakarmış, ağlamış. Demiş ki:

“—Ya Rabbi! Haccının kabul olduğuna dair herkese kâğıt vermişsin, bana vermedin. Ya Rabbi! Yoksa haccım kabul olmadı mı? Affet Ya Rabbi! Haccımı kabul et!”

Nasıl tatlı tatlı dua edip yalvardıysa, önüne “Haccın kabul olunmuştur.” diye yazan bir kâğıt düşmüş.

“—Tamam, çok şükür, Allah bana da verdi, arkadaşlarımla yanında mahcup olmayacağım.” demiş.

Ertesi gün arkadaşlarının yanına gitmiş. Tabii onlar yaptıkları şakayı unuttular bile. Bu, Allah’ın saf kulu işte... Gece ağladı, yalvardı, yakardı. Arkadaşlarına:

“—Nihayet Allah bana da bir kâğıt verdi.” demiş. Kâğıdı almışlar, bakmışlar;

“—Allah Allah, dünya kâğıtları gibi bir kâğıt değil. Kâğıt ama, dünya kağıtları gibi kağıt değil. Yazısına bakmışlar, dünya yazısı gibi bir yazı değil. Mürekkebine bakmışlar, emsalsiz bir şey... Etrafa mis gibi kokular saçılıyor.”

“—Bunu nereden buldun, kim verdi?” diye sormuşlar, sîgaya çekmişler.

“—Vallâhi hiç kimse vermedi, gece ağladım yalvardım. ‘Ya Rabbi! Benim haccımı kabul etmedin mi?’ dedim, işte böyle önüme düştü.” demiş.

Allah saf, temiz kulunu nasıl seviyor. Bazen saf olur, başkaları onu alaya alırlar. Ama Allah severse, onun sevdiği insan yükselir.

Fukaraya tevazu göstereceğiz; ona yumuşak, sevgiyle muamele edeceğiz. Zenginin karşısında da ihtiyatlı, izzetli olacağız. Malına tamah etmeyeceğiz, lüzumsuz dalkavukluk yapmayacağız, methetmek yasak...

Hakkı, hayrı, doğruyu söyleyeceğiz. Bunu tavsiye ediyor.

b. Allah'ın Azabından Affına Sığınmak

سَمِعْتُ مَحْفُوظًا يَقُولُ سَأَلْتُ أَبَا عَثْمَانَ عَنْ قَوْلِ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعُوذُ بِكَ مِنْكَ فَقَالَ
اسْتَعْمَلِ الصِّدْقَ فِي اللَّفْظَتَيْنِ الْمُتَقَدِّمَتَيْنِ يَبْلُغُ
فَهْمُكَ إِلَى هَذِهِ الْكَلِمَةِ وَهُوَ قَوْلُهُ أَعُوذُ بِرِضَاكَ
مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ

TS. 175/27 (Semi'tü mahfûzan yekûlü: Seeltü ebâ usmâne an kavli'n-nebiyyi SAS: Eüzü bike minke. Fekâle: İsta'mili's-sıdka fi'l- lafzateyni'l-mütekaddimeteyni yeblüğü fehmüke ilâ hâzihi'l- kelimesi; ve hüve kavlühû: Eüzü bi-rıdâke min sehatike, ve bi-muâfâtike min ukûbetik)

Bu kitabı yazan Sülemî Hazretleri Mahfuz'dan duymuş.

Mahfuz kimmiş? Okuyalım.

(Mahfûz, hüve mahfûz ibnü mahmûd en-nisâbûrî el- melâmetî. Tüvüffiye selâse ve selâse mieh) “Bu zât, hicrî 303 senesinde vefat etmiş olan Nişaburlu Mahfuz. (Ve lehü tercemetin fi't-tabakâtü's-sâlise min hâze'l-kitâb) Bu kitabın üçüncü bölümünde hayatı anlatılacaktı.

İlerideki aylarda nasip olursa inşaallah Mahfuz'u da okuruz, anlarız. Mübarek bir zât. Kitabın yazarı da ondan işitmiş. Ebû Osman-ı Hîrî Hazretleri'ne Mahfuz isimli mübarek Peygamber Efendimiz'in duasını sormuş.

Efendimiz şöyle dua etti:

أَعُوذُ بِكَ مِنْكَ

(Eüzü bike minke) “Yâ Rabbi, senden sana sığınırım!”

“—Bu ne demek?” diye sormuş. Ebû Osman cevap olarak demiş ki:

(İsta'mili's-sıdkâ fi'l-lafzateyni'l mütekaddi-meteyni yeblüğü fehmüke ilâ hâzihi'l-kelime) “Bak, doğruluğu, daha önce geçen iki cümlede tatbik et, kullan! O zaman bu üçüncü cümleye senin aklın erer, mânâyı kavrarsın.”

Peygamber SAS Efendimiz'in duasında geçen daha önceki iki cümle ne? (Ve hüve kavlühû) Peygamber Efendimiz ne dedi:²

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِعَفْوِكَ مِنْ عِقُوبَتِكَ وَبِكَ مِنْكَ

(م. د. ت. ن. ه. حم. حب. ك. ع. عن عائشة؛ د. ت. ن. ه. حم. ك. ط. طس. ع. ش. ق. عن علي)

² Müslim, *Sahîh*, c.I, s.352, no:486; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.295, no:879; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.524, no:3493; Neseî, *Sünen*, c.I, s.102, no:169; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1262, no:3841; İmam Mâlik, *Muvattâ (Rivâyet-i Yahyâ)* c.I, s.214, no:499; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.58, no:24357; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I,

(*Allâhümme innî eüzü bi-rıdâke min sahatike*)
“Yâ Rabbi, senin kızgınlığından hoşnutluğuna sığınıyorum! (Ve bi-muâfâtike min ukûbetike) Beni bir cezaya, belâyaya uğratmandan, afiyet üzere etmene, muâfâtına sığınıyorum!” dedikten sonra, (*Eüzü bike minke*) “Senden sana sığınıyorum yâ Rabbi!” dedi.

“—İlk ikisindeki doğru mânâyı anladığın zaman, üçüncüyü de anlarsın!”

Biz kendimiz izah edelim:

İnsana dünyada, âhirette belâ, ceza, azap ve kötülük gelirse kimden gelir? Katilden, hırsızdan, hayduttan, teröristten mi gelir? Kimden gelir?

Şimdi millet, “Elbette onlardan gelir.” diyecek. Pekiyi, gel bakalım! Öyle diyenleri karşımıza alıyoruz, diyoruz:

s.328, no:654; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.258, no:1932; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.352, no:832; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.143, no:33; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.70, no:197; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VIII, s.48, no:4565; Abdü’r-Rezzâk, *Musannef*, c.II, s.157, no:2883; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.383, no:3837; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.127, no:608; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.98, no:158; Hz. Aişe RA’dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.452, no:1427; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.561, no:3566; Neseî, *Sünen*, c.III, s.248, no:1747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.373, no:1179; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.96, no:751; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.449, no:1150; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.19, no:123; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.II, s.283, no:1992; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.I, s.237, no:275; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.89, no:29711; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.42, no:4650; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.452, no:1444; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.56, no:81; Hz. Ali RA’dan.

“—Âmentü’yü oku bakalım!”

“—Ne olacak şimdi, ne ilgisi var?”

“—Oku, oku!”

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى
وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقًّا

(Âmentü bi’llâhi) “Allah’a inandım. (Ve melâiketihî) Meleklerine inandım. (Ve kütübihî) Kitaplarına; Kur’an-ı Kerim’ine ve öteki kitaplara inandım.” Üç... (Ve rusülihî) “Gönderdiği peygamberlere inandım.” Dört... (Ve’l yevmi’l-âhiri) “Âhiret gününe inandım.”

“—Bu dünya bitecek, başka bir hayat gelecek mi?”

“—Gelecek; ölümden sonra ikinci bir hayat var.”

Sonra, (Ve bi’l-kaderi, hayrihî ve şerrihî mina’llâhi teâlâ)

Ne dedin sen? Arapça’yı bilmediğin için sözünün farkında değilsin. Dedin ki:

“—Hayrın ve şerrin, kaderin hepsi Allah’tan; ben ona inandım.”

Kader, Allah’ın mukadderâtıdır, takdîrâtıdır. Hayrın da, şerrin de, hayır veya şer gibi görünen şeylerin hepsinin aslı birdir, Allah insanın alınına yazıyor.

Hastalandın, sıhhatlendin, iyileştin, şifa buldun; Allah'tan... Zenginleştin, fakirleştin; Allah'tan... Hayır, şer ne düşünürsen Allah'tan... Bu gün neşeli geçti; Allah'tan... Bu gün birileri geldi çattı bana, şöyle oldu, böyle oldu; teferruatı bırak, Allah'tan... Çünkü imtihan oluyorsun.

İmtihan sorusu nereden gelir? İmtihanı yapandan gelir.

“—Bana bu soruyu kim sordu, karşıma gelsin?”

Sen otur sırada; soruların cevabını kâğıdına yazmaya bak! Çünkü bu soruyu imtihanı yapan sordu. Hiç boşuna çırpınma, bu soruları cevaplandır. Talebeye soruyu beğenip beğenmediği sorulmaz;

“—Talebe! Beğendin mi soruları?”

Beğense ne olacak, beğenmese ne olacak; cevap verecek.

Hepimiz bu dünyada imtihan oluyoruz. Hepimize çeşitli yerlerden soru geliyor. Nasıl soru geliyor?.. Çeşitli konularda soru geliyor. Allah her şeyimizi yoklamak için çeşitli sorular soruyor.

“—Bakalım zengin olursa nasıl davranacak, bir zenginlik vereyim!”

Zenginlik veriyor. Adam paraları cebine yerleştirdi mi, etrafına; “En güzel eğlence nerede olur?” diye soruyor. Haydi yallah oraya! Hangi bar, pavyon; hangi deniz kenarı, plaj; hangi safalı yer?

Bazılarına Türkiye dar geliyor, haydi Avrupa'ya... Bazılarına Avrupa da dar geliyor, bıkiyorlar, haydi Afrika'ya... Afrika'da, Kenya'da aslan avına gidiyor, dönüyor. Uçağı var, özel uçak tutuyor... Veyahut Monte Karlo mu diyorlar neresiyse, kumar oynamaya gidiyor. Rulet çeviriyor, bilmem hangi kumarı oynuyor, dünyanın parası yutuluyor orada... Türkiye'nin bütün paraları kumarhaneye gidiyor. Ondan sonra geliyor;

“—Oh ne eğlendik ya! Ne heyecan, ne heyecan öldük yahu! Dırrrrr, rulet döndükçe benim numarama gelecek mi gelmeyecek mi? Tüh gelmedi. 100 bin dolar kaybettim, bilmem ne...”

Bak zenginliğı kaybetti işte. Zenginlik imtihanını kaybetti. Neden? Parayı kazanınca kendisine parayı veren Allah'ı unuttu, Rahmân'a itaati bıraktı, şeytana itaat etmeye başladı. Şeytan vermedi ki parayı, zenginliğı; Rahmân verdi.

“—Hakikaten Rahmân mı veriyor?”

Esmâ-i Hüsnâ'da ne geçiyor? Muğnî, Ganî, el-Ganiyyü'l-Muğnî, kendisi de ganîdir, başkasını da ganî edendir. el-Mû'tî veren de, el-Mâni' vermeyen de, mâni olan da odur.

Kimisine fakirlik veriyor; para pul bitiyor, sığır düşüyor. Yoksulluk, borç, sıkıntı başlıyor. Ekmekleri katıksız yenmeye başlıyor. Sıkıntılar başlıyor. Bu sefer isyan bayrağını açıyor, Ya Rabbi de, bilmem ne de. Artık burada söyleyemem tabi. Ondan sonrası, nokta nokta inkâra gidiyor, isyana gidiyor.

Ne yaptı? Bu da fakirlik imtihanını kaybetti. Kimisine mevki makam verir, kimisine sıhhat verir.

Sıhhatinde ne yaptın, hastalığında ne yaptın? Zenginliğinde ne yaptın, fakirliğinde ne yaptın? Gençliğinde ne yaptın, ihtiyarlığında ne yaptın? Serbest zamanda ne yaptın, meşgul olduğun zaman, işler başına üşüştüğü zaman ne yaptın?

Bunların hepsi, kaderin cilvesi, Allah'ın imtihanlarının bir tanesi... Hepsi bir imtihan... Bunlar karşısında güzel davranırsan, cevabı güzel verersen, Allah seni seviyor. Güzel cevap vermezsən, imtihanı kaybedersen, cezayı yiyorsun.

(Eüzü bike minke) "Yâ Rabbi! Cezayı veren de, beni mahvedecek olan da sensin. Dilersen mahvedersin. Onun için senden sana sığınıyorum, bana ceza verme yâ Rabbi!"

Gelelim öteki cümlelere.

(Eüzü bi-rıdàke min sehatike) "Yâ Rabbi! Senin kızgınlığına uğramaktan sana sığınırım, senin hoşnutluğunu isterim. Yardım et, tevfiğini refîk eyle... Bana hakkı göster, hakka uyacak kuvvet ver de, senin hoşnut ve razı olacağın şeyleri yapayım! Senin kızacağın işleri yapmayayım. Şeytana yenik düşmeyeyim, nefsimе mağlup olmayayım."

Bir de Allah, bazı insanları cezalandırıyor, bazı insanları şu anda cezalandırmıyor. Belli olmaz. Çeçenistan'da harp var, Türkiye'de yok. Doğu Anadolu'da tehlike var; İstanbul'da, İzmir'de, Bursa'da yok. Belli olmaz!

“—Allah’tan istediğiniz zaman afiyeti isteyiniz.”

İnsanın başının esen olması, âfiyettir. Afiyetin iki mânâsı var: Hem sıhhatli olmak, rûhen beden en hasta olmamak, elemli kederli olmamak; hem de ş en olmak. Malında, canında, çevresinde canını sıkacak bir şeyler olmaması.,,

Allah’tan isterken ne isteyeceğiz?

“—Yâ Rabbi! Bize hem dünyada, hem âhirette afiyet ver.” diyeceğiz.

Ne demek? Hem vücudumuz sıhhatli olsun, hem kafamız dinç olsun, hem günümüz hayırlı geçsin, hoş ve ş en olsun hepsi birden... Afiyet kelimesi, çok güzel bir kelime...

Bir insanın başının dertte olmaması, afiyette olması demektir. Afiyeti veren de, cezayı veren de Allah’tır.

(Eüzübi-muâfâtike min ukûbetike) Ukûbet, cezâ demek. “Belâlara uğratmandan, selâmette ve afiyette etmene sığınırım. Yâ Rabbi! Beni belâlara uğratma, afiyet üzere yaşat!”

“—Peki hocam bu duayı öğrendik biz.” Üç sene önce öğrenmiştir beş sene önce öğrenmiştir, yedi sene önce öğrenmiştir. “Ben bu duayı yapıyorum ama yine bazen başıma beni sıkacak olaylar geliyor, canım sıkılıyor, afiyet üzere olmuyorum, patlıyorum, sıkılıyorum, kızıyorum, üzülüyorum.”

Olabilir. Sen duayı edersin; iyi şeyleri istemek senin de hakkın... Dünyada, âhirette afiyeti iste, huzuru, saadeti iste; tamam...

İstemek senin hakkın... Dua etmek ibadettir. Allah, dua eden kulu sever. Ama Allah illâ ki, “Senin istediğin şeyi, senin istediğin gibi yapacak.” diye bir mecburiyet yok.

Böyle bir şey yok. Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

(الأنبياء: ٢٢)

(Lâ yüs’elü ammâ yef’alü ve hüm yüs’elûn)
[Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir.] (Enbiyâ, 21/23)

İnsanlar sorgu suale tâbi tutulurlar. Sorumlulukları, mesuliyetleri vardır. Mahkemeye düşerler; bakan da olsa, başbakan da olsa bakarsın yüce divana çıkabilirler. Ama kimse Allah’a sorgu sual soramaz.

O nasıl dilerse öyle yapar. Ona sorgu sual sorulmaz; sana imtihan sorusunu dilediği gibi sorar. Ama sen dua ettiğin zaman karşılıksız kalmıyorsun. Evvelki derslerde bu esrarı anlatmıştık. Dua ettin mi yine mutlaka bir şey kazanıyorsun. Ya bu dünyada, ya âhirette...

Mesela dua ediyorsun; senin duanın zıddını da bir başkası diliyor.

“—Yâ Rabbi! Bugün yağmur yağsın, portakal bahçeleri ıslansın, portakal büyüsün, tatlansın...”

Öbür tarafta, portakal bahçesinin yanındaki komşu da pamuk ekmiş, pamukçu da aynı yerde. O da diyor ki;

“—Aman yâ Rabbi! Sakın ha yağmur yağdırma, pamukların üstüne yağmur yağdı mı lekeleniyor. Lekelenince bunun fiyatını kırıyor toptancı.”

Ne olacak? Çömlekçi güneş ister, ikinci yağmur ister. Birisi ötekisine;

“—Kahrolsun, ölsün bu herif, yıkılsın, boynu devrilsin, canı çıksın, duvarın altında kalsın.” diyor.

Neden? Kızıyor. O da;

“—Yâ Rabbi! Sen bana hayırlı ömür, sıhhat, afiyet ver.” diyor. Bunların hepsinin idaresi, âlemlerin Rabbinin bileceği bir iş... Allah-u Teâlâ Hazretleri dilediğini yapıyor. Bir sebeple, bir hikmetle, bir sebepten dolayı insanların bu dünyada istediklerini vermiyorsa, vermemişse, âhirette mükâfâtını vereceğini bildiriyor.

Duanın karşılığı mutlaka var, duada boş yok. Ama “Dünya senin istediğin gibi olacak.” diye bir şey yok. Eğer dünya benim istediğim gibi olacak olsaydı, Çeçenler Rusları yenerlerdi, orada müstakil devlet kurarlardı. Kazan’da da Kazan hanlığı kurulurdu, Azerbaycanlılar da Ermenileri yenerlerdi, Türkiye’nin hududuna dayanırlardı; biz de Türkiye Azerbaycan, iki kardeş birleşirdik, Hazar denizine açılırdık. Oradan da Orta Asya’ya, “Ver elini!” derdik.

Gönlümüz neler istiyor ama, o bilir. Nasıl dilerse, öyle olur. Ona da bir şey diyemeyiz. Yaradan âlemlerin Rabbi, hikmetleri var, bilmediğimiz bin bir türlü sebep var. Belki cezadır. Belki onlar, uzun yıllar Allah’ı unuttular da Allah, “Dur, ben

size bir ceza vereyim, başınız bir derde girsin de, bak o zaman nasıl Allah dersiniz!” dedi; ondan o cezayı verdi.

Sen de şimdi tam cezayı verdiği sırada; “Yapma yâ Rabbi!” diyorsun. ”Yapma yâ Rabbi, etme yâ Rabbi!” diyorsun

Ama öbür taraf cezayı hak etmiş oluyor. Kaderin esrarı var, Allah’ın işlerine akıl ermez ama, hepsi güzel. Anlayan her şeyin güzel olduğunu anlar.

Mevla görelim neyler.

Neylerse güzel eyler.

İşin doğrusu bu... Her şey güzeldir.

Ey lütfu çok, kahrı güzel,

Lütfun da hoş, kahrında hoş.

İşin doğrusu budur. Ama herkes bunu anlamaz. Çok kimse anlamayabilir. Peygamberler anlar, ârifler anlar, evliyâullah anlar. Biz dua ederiz, nasıl olursa olur. Her şeyin ondan olduğunu gösteren cümleler bunlar.

“—Yâ Rabbi! Senin kızgınlığından, senin hoşnutluğuna sığınırım. Bana kızma, beni hoşnut olduğun bir kul eyle!”

“—Yâ Rabbi! Senin ukûbetinden senin muâfâtına sığınırım. Yâ Rabbi! Beni cezalara çarptırma, beni afiyet üzere eyle!”

“—Yâ Rabbi! Senden sana sığınırım, seni bırakıp da nereye gideceğim?”

“—Allah bana ceza veriyor.” diye uğrayacağım, müracaat edeceğim bir başka makam yok ki. ”Yâ Rabbi! Senden sana sığınırım. Senin rahmetin geniştir, lütfun çoktur.” diye Allah’a iltica edeceğiz.

Çok mühim tabii, biraz anlattım, daha da çok şeyler söylenebilir. Her şey Allah’tan...

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

(Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh) Hakiki tevhid bu... Bu mânaları anlamak, hakiki tevhid. Lâ ilâhe illa’llah demek yetmiyor, mânasını da bilmek gerek. Lâ ilâhe illa’llah demek yetiyor ama, sen Lâ ilâhe illa’llah deyip de hastalığa itiraz edersen, kaderin cilvesine itiraz edersen, raydan çıkmış oluyorsun. Anlayacaksın ki Lâ ilâhe illa’llah’ın parantez içinde, bir derin mânası daha var: Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh...

لَا فَاعِلَ إِلَّا هُوَ

(Lâ fâile illâ hû) “Her şeyi yapan Allah’tır.” Onu anladığın zaman tevhidi tam olarak anlamış oluyorsun. O zaman Yunus Emre gibi, Mevlana gibi hoş bir insan oluyorsun. Cihanın parmak ısırıldığı, hayran kaldığı, hayret ettiği bir insan oluyorsun. Cümle cihan halkı üstüne çullansa, senin sırtını yere getiremiyor.

Neden? Anladın, tevhidin sırrını, esrarını anladın, Allah’a tam bağlandın; o zaman iş tamam oluyor.

c. Saidliğin ve Şakîliğin Alâmeti

قَالَ وَسُئِلَ أَبُو عُمَانَ مَا عَلَامَةُ السَّعَادَةِ
وَالشَّقَاوَةِ فَقَالَ عَلَامَةُ السَّعَادَةِ أَنْ تُطِيعَ اللَّهَ
وَتَخَافَ أَنْ تَكُونَ مَرْدُودًا وَعَلَامَةُ الشَّقَاوَةِ أَنْ
تَعْصِيَ اللَّهَ وَتَرْجُوَ أَنْ تَكُونَ مَقْبُولًا

TS.175/28 (Kàle, ve süile ebû usmân) Aynı râvi, Ebû Osman'a şöyle bir soru sorulduğunu söyledi:

(Mâ alâmetü's-saâdeti ve'sş şekâveh? Fekàle alâmetü's-saâdeti en tutîa'llàh, ve tehâfe en tekûne merdûdâ; ve alâmetü'sş-şekâveti en ta'siya'llàhe, ve tercüve en tekûne makbûlâ)

Müthiş bir mâna, korkunç bir mâna... Uykunuz varsa, bir tarafınıza iğne batırın, uykunuzu dağıtın, bunu iyi dinleyin, çok mühim! Uykunuz geldiyse, “Gündüz çok yoruldum, dün gecede uyumamıştım!” diyorsan, bas cimciği dizine, hoplatsın; kendini dinle!

Ebu Osman'a sormuşlar:

(Mâ alâmetü's-saâdeti ve'sş şekâveh) “Saadetin ve şekâvetin alâmeti nedir?”

Saâdet ne demek, şekâvet ne demek? Saadet, insanın saîd insan olması; şekavet, insanın şakî insan olması demek.

Saîd insan nedir?

“—Cennetlik insandır, cennet yolunun yolcusu insandır.”

Şakî insan kim?

“—Cehennem yolcusu, Allah’ın sevmediği durumda olan bir insandır.” demektir.

Saîd insan; “Allah’ın sevdiği yolda yürümekte olan, cennete doğru giden, cennetlik olacak insan” demek. Şakî insan da; “Cehennemin yoluna giden, cehennemlik olacak insan” demek.

Şakî’nin çoğulu eşkiyâ gelir. Türkçe’de eşkiyayı kullanıyoruz.

Saîd’n çoğulu da süedâ gelir.

Asıl saadet ve şekâvet nerede belli olacak? Mahkeme-i Kübrâ’da... Bir insan cennetlik ise, saîd insanlar zümresindense cennete girecek, ebediyen orada kalacak:

وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا ففِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا
دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ

(هود: ۲۸)

(Ve emme’llezîne süidû fe’l-cenneti hâlidîne fîhâ mâ dâmeti’s- semâvâti ve’l-ard) [Saîd olanlara gelince, gökler ve yerler durdukça içinde ebedî kalmak üzere cennettedirler.] (Hûd, 11/108) Şakî insanlardan ise, cehenneme atılacak, cayır cayır yanacak.

İnsan saîd mi, şakî mi? Sonuç orada, Mahkeme-i Kübrâ'dan sonra belli olacak; burada değil...

Çünkü burada hayat imtihanı devam ediyor. Dur bakalım, iki soruyu yapamadın ama belki öteki soruları yaparsın, sınıfı geçecek not alırsın. Daha belli değil, dur bakalım, hele bir hayat bitsin.

Bittiği zaman da yetmiyor. Bazı insanlar kabre günahlı olarak girecek; arkasından anası, babası, çocuğu, arkadaşı, dostu hayır hasenât yapacak, onun ruhuna gönderecek, günahları azalacak, azalacak belki kalmayacak; belki derecesi yükselecek. Böyle durumlar da var.

Sadaka-i câriye ne demek? Adam camiye yaptırdı, vefat etti.

“—Kim yaptırdı bu camiye?”

“—Falanca hacı efendi.”

“—Nerede? Bir göreyim, ‘Aşkolsun, güzel yaptın!’ diyeyim.”

“—Sizlere ömür, şu kadar sene önce öldü.”

“—Bu köprüyü kim yaptırdı?”

“—Hocam sorma, üç asır önce filanca yaptırmış, çoktan öldü”

“—Bu çeşmeyi kim yaptırdı?”

Bunlar çalıştığı müddetçe, onu yaptırana sevap gitmiyor mu? Gidiyor. Demek ki daha hesap kapanmamış. Hesap kapanmayınca, işin sonucu tam belli olmaz. Tam sonucu Mahkeme-i Kübrâ'dan ilam alındığı zaman olacak.

İlamı aldı, defteri solundan verildi, hesabı görüldü; bu cehennemlik... Atın bunu cehenneme! Bu şakîlerden!

Mahkeme-i kübranın sonucu olan belgeyi, ilamı aldı, kitabı sağından verilmiş; cennetlik... İşte bu saîd. Saîd, cennetlik; şakî, cehennemlik demek.

“—Bir insan bu dünyada saîd mi, şakî mi; onun alâmeti nedir?” diye bu zata soruyor şimdi. Bak cevaba... Uyuyorsan, yine bir cimcik daha at kendine, dinle cevabı... Muhatabına hitaben söylüyor:

(Alâmetü's-saâdeh) “İnsanın saadetinin alâmeti, saîd olmasının alâmeti, (en tutîa'llâh) Allah'a itaat etmesidir. (Ve tahâfe en tekûne merdûdâ) Yine de Allah'ın huzurundan kovacağı merdûd bir kul olmaktan korkmasıdır.”

Saadet budur, saîdlik budur: Hem Allah'a itaat edecek hem de “Ya Allah kabul etmezse, ya cehenneme düşersem, ya mahkemede, işin sonunda durumum fena olursa!” diye korkacak.

(Ve alâmetü'ş-şekâveh) Şakîlik alameti nedir? (En ta'siya'llâh) Allah'a isyan etmendir; isyanda, günahta, ma'siyette koşturmandır. (Ve tercüve en tekûne makbûlâ) Yine de Allah indinde makbul bir kul olmak için ümit beslemendir.”

Şekâvet bu... Anladınız mı?

Herkes böyle yapıyor. Bu devirde herkes şakîlik tarifinin içine girecek kafada, zihniyeti yanlış. Ebû Osman-ı Hîri isimli mübarek alime göre, çoğu hapı yutacak.

Camideki insanlar bile ne düşünüyor? Hem isyan ediyor, hem, “Allah beni affeder.” diyor. Faiz yiyor musun? Yiyor. Müslüman mısınız? Müslüman ama yiyor yine...

Birisi malını sattı, bir arkadaşımızdan külliyetli miktarda para aldı. Bizim ahbab, arkadaş, akrabadan birileri de nasihat ettiler:

“—Tarla satmaktan helal kazanç elde ettin! Sakın bu helâl kazancını harama döndürme!” diye nasihat ettiler.

Adam nasihati tuttu mu? Hayır. Parayı götürdü, faize yatırdı. Külliyetli bir miktar olduğundan da her ay biraz para geliyor, adam çatır çatır faizle yaşıyor. Koca göbekli, sakalı var mı yok mu hatırımda değil. Sabah akşam çalışmayan, muzır, parazit bir insan oldu. Tam Allah’ın istemediği insan... Nasihat tutmuyor ama müslüman... Babasını tanırdık, kendisini tanırdık. Yine de; “Allah gafûrdur, rahîmdir.” der.

Olmaz! Allah’a isyan edip dururken, onun makbul kulu olacağını ummak yanlış bir zihniyet. Allah’a itaat edeceksin, itaat üzere olacaksın ama yine de; ”Acaba Allah beni reddeder mi?” diye korkacaksın.

Bu korkma, takvâdır. İnsan takvâ ehli olursa imtihanı başarır. Takvâ ehli olmazsa, korkmazsa, günahta ısrar eder, hayırları yapmazsa, hakikaten şakî olur; alâmet bu. Bu ölçüyü iyi öğrenin, iyi anlayın.

“—Şakîliğın, saîdliğın, alâmeti nedir, cennetlik veya cehennemlik olmanın alâmeti nedir?”

“—Cennetlik olmanın alâmeti; hem Allah’a itaat etmen hem de itaat ettiğın halde; ’Acaba Allah beni reddeder mi, kabul etmez mi, Allah’ın sevmediğı bir kul olur muyum?’ diye korkmandır.”

Bu iyi alâmet... Cehennemlik olmanın alâmeti nedir?

“—Hem Allah’a isyan edip hem de; ‘Allah affeder canım, gafûrdur, rahîmdir.’ demektir.”

Dışarıdaki bir sürü günahkâr böyle diyor. Hem günahları işliyor, hem de; “Allah gafûrdur, rahîmdir.” diyor.

İyi ama, ya cezalandırırsa?

Çünkü cezalandıracağı şeyleri yapıp duruyorsun. Allah hem gafûrdur, rahîmdir, hem de azîzün zü’ntikâmdır. Gaflete düşme, şeytanın oyununa gelme. Çok mühim bir ölçü... Bunu hiç unutmayın, herkese de anlatın. Çok kimse anlamak istemez, işine gelmez. Çünkü birçok kimse hem günaha devam etmek istiyor hem de Müslümanlığı bırakmak istemiyor. İşin aslı bu!

“—Müslümanlığı bırak!”

“—Bırakır mıyım? El-hamdü lillâh müslümanım!”

“—Günahı bırak!”

“—Onu bırakmam, isteme benden, bırak günahı işleyeyim.”

Benden ne diye müsaade alıyorsun? Allah yasaklamış; ben müsaade etsem ne olacak, etmesem ne olacak?

Bazı ilerici, modernist hocalar var, müsaade ediyorlar; *“Bira içebilirsin, faiz yiyebilirsin!”* diyorlar. *“Yirminci Yüzyıl’da faiz haram değilmiş, biranın alkolü azmış...”* vs. *Hepsi masal, efsane, yalan, dolan! Kendisi de faiz yiyor da, ondan sana “Yiyebilirsin!”* diyor, *haberin olsun. Kendisinin de bankada hesabı var, kendisi de yiyor, halka onun için söyleyemiyor.*

Aklımızı başımıza toplayalım! Allah’ın ahkâmını Allah koyuyor. Allah’ın koyduğu ahkâmı kullar kaldıramaz. Allah’ın yasakladığı şeye, bir kul kalkıp da helâl diyemez. Allah’ın helâl kıldığı bir şeye de, birisi kalkıp “haram” diyemez. Dese boşuna gider. Âlemlerin Rabbi öyle demiş; başkası ne derse desin!

Ankara’da bana birisi geldi; kravatlı, giyimi, kuşamı düzgün, yakışıklı, beyefendi bir tip. Müfettiş, yüksek mevkili bir kimse...

“—Benim kızım sizin talebeniz.” dedi.

“—Pekâlâ, tanıştığımıza memnun olduk, hoş geldiniz.” Bizim kız sizi çok seviyor, sayıyor.”

“—Allah razı olsun. Allah da onu sevsin.”

“—Başını örtüyor da, söyleyin başını açsın; yoksa tahsili yarıda kalacak.”

“—Bak şimdi olmadı!” dedim.

“—Baş örtme emrini ben vermedim ki, ‘Başını aç!’ diyeyim. Ben kim oluyorum, Allah’ın âciz

nâçiz bir kuluyum. Allah ört demiş.”

“–Efendim tahsil yapacak, bilmem ne...

“–Sen müfettiş misin?”

“–Evet.”

“–Hukuk ve adalet adamısın; bu yapılan haksızlık... Sen de uğraş! Haksızlardan yana çıkıp da kızının başını açtırmaya çalışacağına, haktan yana ol! ‘Bu yüzyılda kimsenin giyimine, kuşamına karışılmaz. Bunu inancından dolayı yapıyor, Allah emrettiğinden yapıyor.’ de, anlamayanlara anlat!

Sen kravatlısın, iyi giyimlisin, sinekkaydı traşlı, dalgalı saçlısın, yakışıklısın, güzelsin. Sen anlatırsın, ben anlatamam; ben o kadar yakışıklı değilim. Ben sakallıyım, kara yüzlüyüm, kara gözlüyüm, kara sakallıyım, çember sakallıyım. Ben anlatamam ama sen anlatırsın, sen müfettişsin!..

d. Allah Dostlarıyla Ahbaplık Etmek

Son söze geldik. Bu zatı muhteremin son sözü... Vakit de yaklaştı zaten... Ondan sonra başka bir zat-ı muhteremin hayatı başlıyor. **Benim dersim de burada kesiliyor.** Bu ayın son dersi...

قَالَ وَقَالَ أَبُو عُمَانَ مَنْ صَحِبَ نَفْسَهُ صَحِبَهُ

الْعُجْبَ وَمَنْ صَحِبَ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ وَفَقَّ

لِلْوُصُولِ إِلَى الطَّرِيقِ إِلَى اللَّهِ

TS. 125/29 (Kàle, ve kàle ebû usmân) “Ebû Osman şöyle buyurmuş: Men sahibe nefsehû, sâhibehû bi’l-ucûb; ve men sahibe evliyâ’llah, vüffika li’l-vüsûli ile’t-tarîki ila’llâh)

(Men sahibe nefsehû bi’l-ucub) “Kim kendi nefsiyle, nefsi emmâresi ile hoş olursa, dostluk ahbaplık ederse, nefsi emmaresi ile dost olursa, o zaman ucub sahibi olur, kendini beğenmiş insan olur, kötü huylu olur.”

Ucub, hicâb-ı tevfiktir; Allah’ın tevfiât-ı samedâniyyesinin gelmesini engelleyen bir mânidir. İnsan ucub sahibi, kendini beğenmiş olmayacak.

“—Sen benim hayatımı bir dinlesen, başarılarımı bir bilsen, duvara astığım diplomaların sayısını bir görsen, ne olduğumu bir bilsen, ayağımı öpersin!”

“—Sen çok fenasın, ucub sahibi, kendini beğenmiş bir insansın.

Arkadaş sen mahvolmuşsun, hapı yutmuşsun!”

“—İyi ama ben şöyle yaptım, böyle yaptım...”

“—Allah seni ıslah etsin!”

Nasıl olacak? Kendini beğenmeyecek, mütevazi olacak, yumuşak olacak.

(Ve men sahibe evliyâ’llah) “Kim Allah’ın sevgili kulları, evliyâsı ile ahbaplık ederse, onların yanında olursa; (vüffika li’l- vüsûli ile’t-tarîki ila’llâh) o zaman Allah’a kavuşma yolunu bulması mümkün olur.”

Evlîyâullah ile ahbaplık eden, Allah'a giden yolu bulmaya muvaffak olur; kendi nefesine göre giden ucuba düşer.

“—Ben okudum, tahsilim var.” Kimisi böyle diyor.

“—Ben ilâhiyatı, hukuk fakültesini veya bir başka fakülteyi bitirdim; Kur'an'ı da, Arapça'yı da bilirim!” diyor.

Kendi kendisiyle ahbaplık ediyor. O zaman ne olur? İyi olmaz, kötü olur.

Evlîyâullah ile ahbaplık eden, Allah'ın yoluna girmeye muvaffak kılınır. Kendini beğenip kendi nefsiyle dost olan, hicâbı kesici ucub derdine düşer, mahvolur.

Bunlar, kısa zamanda anlatılması zor konular. İnsanın ne yapması lazım? Kendisinin hatalı olabileceğini düşünmesi lazım!

Siz düşünürsünüz. Çünkü siz esnafsınız, tüccarsınız, talebesiniz. Sizin birazcık tevazu gösterme imkânınız var. Ya bir de diplomalarınız olsaydı ne olacaktı?

Doktor olsaydınız, ihtisas yapmış olsaydınız? Yardımcı doçent veya hakiki doçent olsaydınız? Bir de profesörlük makamına çıksaydınız, ne yapacaktınız? O zaman hapı yutmuşunuz.

“—En çok ben biliyorum!” diyecektiniz.

İyi ki eksikliğinizi biliyorsunuz; hata yapabileceğinizi düşünüyorsunuz. Kendisini tam sanıp da kendine güvenen, nefesine esir olan, nefsiyle ahbaplık eden ucuba düşer, mahvolur. Tefvîkât-ı samedâniyyeden mahrum kalır.

Evlîyâullaha ittibâ eden, onlarla ahbaplık eden, Allah'a giden yolu bulmaya muvaffak kılınır. Çünkü orada tevazu vardır.

Hem üniversite profesörü, hem de gidiyor, bir mürşid-i kâmile bağlanıyor; muvaffak olur. Allah tevîkîni refîk eder. Ama kendi başına giderse, yolu bulamaz. Yol kapandığı için yolu bulamaz. Bu zat böyle diyor, ben demiyorum.

Ebû Osman-ı Hîri Hazretleri diyor, ben demiyorum. Yalnızca Arapçasını tercüme ediyorum, size anlatıyorum; o kadar. Bizim vazifemiz ancak bildirmek.

Biz de biliyoruz ucubun kötü olduğunu ama, bu senin edanda bile ucub var. Sen daha anlamamışsın. Anladım sandığın şeyi bile anlamamışsın. Yumuşacık olacaksın, mütevazı olacaksın, yanılma ihtimalin olduğunu, haddini bileceksin, tabii olacaksın.

Mahallede horoz çok olursa, sabah erken olurmuş. Öyle olmaz!

Herkes haddini bilecek.

Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerimizi, taatlerimizi kabul eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 10. 1996 - Söğütlü Çeşme Camii / İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü